

(Ζωγραφιά του Στάθη Σταυρόπουλου από το Παραμύθι Ο Κήπος με τα Τρόπαια)

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΣΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: Λαμπριανή Ματθαίου, Φιλολόγος, Σύμβουλος για τη Λογοτεχνία

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΛΑΪΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ (ΜΥΘΟΙ,
ΘΡΥΛΟΙ, ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ)
ΤΑΞΗ: Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΚΕΙΜΕΝΑ:

1. Λαϊκό Παραμύθι, *Η Σιχούνα (Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Α' Γυμνασίου, ΥΑΠ, 2011).*
2. Λαϊκό Παραμύθι, *Αρς-αρσινό, το κόκκινο σταφύλι (Αγελοπούλου Ά.-Μπρούσκου Αί. (1999). Επεξεργασία Παραμυθιακών Τύπων και παραλλαγών ΑΤ 300-499 Τεύχος Β'. Αθήνα: Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Ε.Ι.Ε) / http://www.iaen.gr/epexsergasia_paramithiakon_tipon_kai_parallagon_at_300_499_t_a_b_-b-52*694.html*
3. Περρώ, *Η Πεντάμορφη και το Τέρας http://historiaarxizei.blogspot.com/2011/05/blog-post_08.html*
4. Γιάκομπ και Βίλελμ Γκριμ, *Ο πρίγκιπας βάτραχος ή ο καρδιοσιδεροσφιγμένος Χάινριχ (Τα παραμύθια των Αδελφών Γκριμ, (1994), Αθήνα: Άγρα)*
5. Μανόλη Αναγνωστάκη, *Στο παιδί μου... (Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Α' Γυμνασίου, ΥΑΠ, 2011)*
6. Τζένης Μαστοράκη, *Τα παραμύθια της Χαλιμάς (Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Α' Γυμνασίου, ΥΑΠ, 2011)*

ΛΕΜΕΣΟΣ, 15/12/2012

Ενδεικτικές Ερωτήσεις / Άξονες διερεύνησης

1. Τα ελληνικά λαϊκά παραμύθια *Η Σιχούνα* και το *Αρς-αρσινό, το κόκκινο σταφύλι* συνομιλούν με την *Πεντάμορφη και το Τέρας* και τον *Πρίγκιπα Βάτραχο*. (1) Εξετάστε τις μεταξύ τους σχέσεις (ομοιότητες–διαφορές) ως προς: α) τα βασικά στοιχεία της πλοκής (εξετάστε τους ήρωες και τις πράξεις τους, τη σχέση τους με τον τερατόμορφο σύντροφο, ποιες δοκιμασίες και ποιο τρόπο τις περνούν και β) τα μοτίβα τους. (2) Προσπαθήστε να διακρίνετε τις σημαντικές από τις ασήμαντες αλλαγές, με κριτήριο το κατά πόσο μεταβάλλουν (αλλάζουν) τον χαρακτήρα της δράσης, της περιπέτειας των ηρώων. (3) Αναζητήστε και σχολιάστε και άλλα τέτοια «ζεύγη» ελληνικών παραδοσιακών και ευρωπαϊκών νεότερων παραμυθιών με κοινή ή παρόμοια υπόθεση.
2. Ποια «ανεκτίμητη» αξία συνδέει τη *Σιχούνα* με την *Πεντάμορφη και το Τέρας* του Περρώ και οδηγεί στη *λύση*, στη λύτρωση των ηρωίδων τους; Παρατηρήστε ποια φυσικά «σύμβολα» την ορίζουν. Τι συμβαίνει στον *Πρίγκιπα Βάτραχο*; Ποια διαφοροποίηση παρατηρείτε σχετικά στον *Πρίγκιπα Βάτραχο*;
3. *Φίδι, Βάτραχος, Λιοντάρι, Κροκόδειλος* είναι οι μορφές που παίρνει το τερατώδες στα τέσσερα παραμύθια που εξετάσαμε. Πώς λειτουργούν στα τέσσερα αυτά παραμύθια ως κακοποιά ή αγαθοποιά στοιχεία; Σε ποια άλλη κατηγορία παραμυθιών οι πρωταγωνιστές παρουσιάζουν τερατώδη χαρακτηριστικά; Λειτουργούν εκεί με τον ίδιο τρόπο;
4. Να συσχετίσετε το παραμύθι η *Πεντάμορφη και το Τέρας* με τη *Σιχούνα* από την άποψη των οικογενειακών σχέσεων που καταγράφουν και της τύχης των δύο πρωταγωνιστριών (αρχική κατάσταση, μεταβολή της κατάστασης, νέες ανατροπές, τελική κατάληξη).
5. Να συγκρίνετε πρώτα τη *Σιχούνα* και στη συνέχεια το *Αρς-αρσινό, το κόκκινο σταφύλι* με το κλασικό παραμύθι *Η Πεντάμορφη και το Τέρας* ως προς τα διαδοχικά επεισόδια της ιστορίας: ποια είναι η σημαντικότερη αλλαγή (ανατροπή) στο παραμύθι από τα Δωδεκάνησα από την άποψη αυτή;
6. Να αντιπαραβάλετε τις δοκιμασίες των ηρώων, όπως παρουσιάζονται στα τέσσερα παραμύθια, ανάλογα με τον βαθμό ρεαλισμού ή εξωπραγματικού/υπερβολικού που τα χαρακτηρίζει και να συζητήσετε τις διαπιστώσεις σας.
7. Τι υπάρχει εμβόλιμο στο κείμενο των αδελφών Γκριμμ; Τι εξυπηρετεί η επιλογή αυτής της τεχνικής; (σκεφτείτε τους αποδέκτες της ιστορίας του...)
8. Να χωρίσετε στα βασικά του επεισόδια το παραμύθι *Αρς-αρσινό, το κόκκινο σταφύλι* και να δώσετε έναν τίτλο στο καθένα από αυτά.
9. Ποιο κοινό στοιχείο επισημαίνετε στην περιπέτεια της *Σιχούνας* και του *Αρς-αρσινό, το κόκκινο σταφύλι* το οποίο δεν απαντά στα ευρωπαϊκά παραμύθια; Αναζητήστε τον αρχαίο ελληνικό μύθο για τη Δήμητρα και την Περσεφόνη και συγκρίνετε την περιπέτεια της *Σιχούνας* και της μικρής κόρης στο *Αρς-αρσινό, το κόκκινο σταφύλι* με αυτόν. Να εντοπίσετε τα κοινά στοιχεία στη σκηνοθεσία και στην πλοκή ανάμεσα στον μύθο και στα δύο παραμύθια.
10. Ποιο από τα τέσσερα παραμύθια διαφοροποιείται ως προς τη διάθεση της ηρωίδας να συγκατανεύσει στην «κακή» της μοίρα; Ποιος ή τι είναι που μεσολαβεί ώστε να

τεθεί προ των ευθυνών της; Ποιο επιμύθιο (δίδαγμα) προκύπτει από το συγκεκριμένο επεισόδιο στο εν λόγω παραμύθι;

11. Γενικά στα παραμύθια η μεταβολή της κατάστασης από τη φτώχεια/δυστυχία στην ευημερία/ευτυχία αποτελεί στόχο των πρωταγωνιστών και το ευτυχές τέλος (happy end) της ιστορίας. Δείξτε πώς αυτό επιτυγχάνεται στα τέσσερα υπό συνεξέταση παραμύθια με συγκεκριμένες αναφορές μέσα από τα κείμενα.

12. Συγκρίνετε τα ποιήματα του Μανόλη Αναγνωστάκη, *Στο παιδί μου...* και της Τζένης Μαστοράκη, *Τα παραμύθια της Χαλιμάς* εντοπίζοντας τις αναφορές που γίνονται σ' αυτά σε γνωστούς μύθους και παραμύθια. Σχολιάστε το κοινό αίσθημα που εκφράζουν: πού οφείλεται; τι έχει διαλύσει ανεπιστρεπτί το «κοσμοείδωλο» και τη «μαγεία» του παραμυθιού; Ποιες αναφορές στους στίχους των ποιημάτων το επιβεβαιώνουν;

13. Πώς καταλαβαίνετε τη φράση «Πρέπει να λέμε την αλήθεια στα παιδιά» στο ποίημα του Αναγνωστάκη; (Σχολιάστε την συνδυαστικά με το τραγούδι του Διονύση Σαββόπουλου *Δεν ξέρω τι να παίζω στα παιδιά*, που μπορείτε να ακούσετε στην ιστοσελίδα: http://www.youtube.com/watch?v=9U1VR_ADUA8)

14. Εξετάστε τον ρόλο της «πεντάμορφης του δάσους» που υποδύεται η ποιήτρια «στους δύσκολους καιρούς» στο ποίημα της Μαστοράκη, *Τα παραμύθια της Χαλιμάς*: Ποια ψυχολογική λειτουργία της ποίησης υπαινίσσεται και πώς αυτή σχετίζεται με τη λειτουργία του παραμυθιού;

15. Αναζητήστε το τραγούδι *Ωραία Κοιμωμένη* του Νίκου Ξυδάκη σε στίχους Θοδωρή Γκόνη στην ιστοσελίδα <http://www.youtube.com/watch?v=YALl6Nsx1H8>. Ποια διακρίνετε να είναι η στάση του στιχουργού απέναντι στα παραμύθια. Συγκρίνετέ την με τις αντίστοιχες των Αναγνωστάκη και Μαστοράκη.

16. Δείτε τα τέσσερα υπό εξέταση παραμύθια και στη συνέχεια πείτε πού και πώς διαφοροποιείται το καθένα ως προς τα παρακάτω μοτίβα: τα εισαγωγικά μοτίβα, ο πατέρας της ηρωίδας προκαλεί τη συνάντηση των συζύγων, η ηρωίδα προκαλεί τη συνάντηση με τον υπερφυσικό σύζυγο, υπερφυσική/τερατώδης μορφή συζύγου.

17. Σε ποιο/α παραμύθι/α από όσα συνεξετάσαμε ο αφηγητής (ο «παραμυθάς») εισχωρεί μέσα στη δράση και από «εξωδιηγητικός» γίνεται απροσδόκητα «ενδοδιηγητικός»; Τι εξυπηρετεί αυτή η τεχνική, αυτό το «κόλπο»;

18. Σε ποιο κείμενο συναντάμε την τεχνική του «εγκιβωτισμένου» παραμυθιού, έχουμε δηλαδή «παραμύθι μέσα στο παραμύθι»; Σχολιάστε αν αυτός ο εγκιβωτισμός είναι περιττός (μπορούσε και να λείπει) ή αναγκαίος, και γιατί.

19. Συγκρίνετε τη **γλωσσική μορφή** των παραμυθιών *Η Σιχούνα* και το *Αρς-αρσινό, το κόκκινο σταφύλι* που προέρχονται από την ελληνική παράδοση. Τι παρατηρείτε και πώς το εξηγείτε; Νομίζετε ότι οι γλωσσικές διαφορές (ποικιλίες) αδυνατίζουν ή ενισχύουν την αξία της λαϊκής λογοτεχνίας;

20. Να επισημάνετε τα «**σήματα χρόνου**» που υπάρχουν στα κείμενα της ενότητας: προσδιορίζουν επακριβώς *πότε*, *σε ποια εποχή* συμβαίνουν τα γεγονότα που περιγράφονται; Παρατηρήστε επίσης τι συμβαίνει με τις **ενδείξεις του τόπου**. Ποιες είναι οι γενικές διαπιστώσεις σας για τον *χωροχρόνο* του «κόσμου» των παραμυθιών; Προσπαθήστε να ερμηνεύσετε το γιατί.

Δημιουργικές εργασίες

1. Διάλεξε κάποιες από τις παρακάτω εικόνες. Βάλε τις σε σειρά και με βάση αυτές φτιάξε το δικό σου παραμύθι (να θυμάσαι ότι η γλώσσα του παραμυθιού είναι σαφής και παραστατική, με προτάσεις σύντομες και λόγο παρατακτικό). Σου δίνονται τρεις επιλογές:

Α) Αν θα διαλέξεις αυτή την ομάδα εικόνων, το παραμύθι σου θα πρέπει να έχει κάτι από το ύφος των παραμυθιών του Περρώ, του Άντερσεν ή των αδελφών Γκριμμ. Υποθέστε ότι η ιστορία περιστρέφεται γύρω από δύο νέους οι οποίοι γνωρίζονται τυχαία, αγαπιούνται αλλά η κακή μοίρα χωρίζει τους δρόμους τους μέχρι τη στιγμή που μια καλή νεράιδα γίνεται αρωγός τους.

(Gaelle Boissonnard, [www. Correspondances.com](http://www.Correspondances.com))

β) Αν θα διαλέξεις αυτή την ομάδα εικόνων, το παραμύθι που θα γράψεις θα πρέπει να είναι στο ύφος των λαϊκών παραμυθιών. Δοκίμασε να χρησιμοποιήσεις τη διάλεκτο, αν όχι σε ολόκληρη την ιστορία, τουλάχιστο στους διαλόγους. Υποθέστε ότι ένας νέος από χαμηλή κοινωνική τάξη αγαπά μια αρχοντοπούλα και ο πλούσιος πατέρας της στέκεται εμπόδιο στην αγάπη τους επιστρατεύοντας διάφορα μέσα για να τους κρατήσει μακριά.

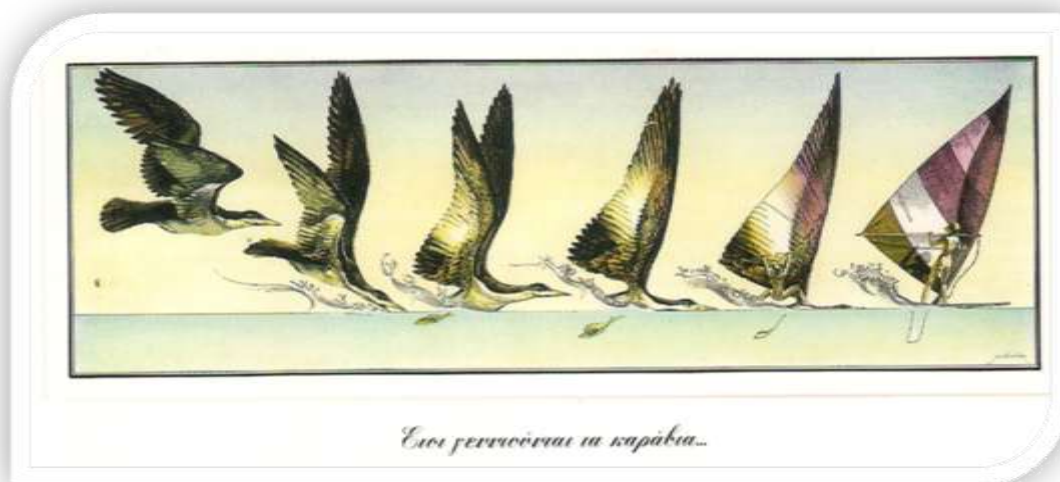
(κεντήματα και ζωγραφίες από τη συλλογή του Μουσείου Μπενάκη)

γ) Αν θα διαλέξεις αυτή την ομάδα εικόνων, το παραμύθι σου θα πρέπει να έχει ευτράπελο ύφος. Υποθέστε ότι μια γάτα έχει κάνει κράτηση σε ένα ξενοδοχείο για να απολαύσει τις διακοπές της. Όταν, όμως, φτάνει εκεί αντιλαμβάνεται με δυσαρέσκεια ότι οι ιδιοκτήτες είναι μια πολυμελής οικογένεια ποντικών. Έτσι ξεκινά μια σειρά από αστείες περιπέτειες οι οποίες άλλοτε έχουν αίσιο τέλος για τη γάτα και άλλοτε για τα ποντίκια.

(Cecilia Ambroccio)

2. Το στοιχείο της **μεταμόρφωσης** είναι ένας «κοινός τόπος» πολλών παραμυθιών και παραδόσεων. Διαλέξτε μία από τις παρακάτω εικόνες και με βάση τη συγκεκριμένη εικονογραφία/θεματολογία διηγηθείτε τη φανταστική μεταμόρφωση σε καράβι ή αεροπλάνο.

(J. – O. Heron)

3. Ακούστε τα τραγούδια: «Ωραία Κοιμωμένη», «Η ιστορία του Έρωτα και της Μουσικής», «Κεμάλ», «Ήτανε μια φορά», «Τέσσερα τζιαι τέσσερα», «Τ' Άη Γιωρκού» στις παρακάτω ιστοσελίδες αντίστοιχα:

<http://www.youtube.com/watch?v=YALl6Nsx1H8>,
http://www.youtube.com/watch?v=U_QZruHvuSc ,
http://www.youtube.com/watch?v=KcNvJ_KnPUs ,
<http://www.youtube.com/watch?v=uX5HMCL5hC8> ,
<http://www.youtube.com/watch?v=7USwvE2aXZs> ,
<http://www.youtube.com/watch?v=TawhQ6ytmts> .

Στη συνέχεια γράψτε με δικά σας λόγια την ιστορία που αφηγούνται τα συγκεκριμένα τραγούδια. Βρείτε και άλλα παρόμοια τραγούδια και οργανώστε μια μικρή συναυλία με αφηγηματικά τραγούδια ή έστω αφιερώστε ένα μάθημα για ακρόαση των τραγουδιών που θα έχετε βρει και τα οποία θα αναλάβει μια ομάδα μαθητών να τα παρουσιάσει στην υπόλοιπη τάξη.

4. Στις ιστοσελίδες http://www.youtube.com/watch?v=U_QZruHvuSc και <http://www.youtube.com/watch?v=uX5HMCL5hC8> ακούμε τα τραγούδια βλέποντας παράλληλα και ανάλογες εικόνες. Προσπαθήστε να φτιάξετε με τη βοήθεια του προγράμματος monie maker μια δική σας παρουσίαση είτε για τα συγκεκριμένα τραγούδια είτε για τα άλλα δύο της άσκησης 2 είτε για τραγούδια με αφηγηματικό ύφος που εσείς θα σκεφτείτε.

5. Φτιάξτε μια παραμυθοσαλάτα. Ανακατέψτε δηλαδή τα στοιχεία πλοκής των παραμυθιών που περιλαμβάνονται στο βιβλίο σας «Ο λόγος ανάγκη της ψυχής» ή τους ήρωες των εν λόγω παραμυθιών ή και τα δύο, προκειμένου να συνθέσετε ένα νέο παραμύθι. Προσπαθήστε με τη νέα πλοκή που θα δημιουργήσετε να φωτιστούν σε άλλα σημεία οι χαρακτήρες των ηρώων ή διατηρήσετε τα χαρακτηριστικά των ηρώων τοποθετώντας τους σ' ένα άλλο χωροχρονικό πλαίσιο με διαφορετικούς περιορισμούς και ενδεχόμενες εξελίξεις.

6. Συνεχίστε το παραμύθι της Πεντάμορφης ή του Βασιλιά Βάτραχου από κει που σταματά. Περιγράψτε την κατάσταση αλλά και τη ζωή των ηρώων ή των απογόνων τους (!) σε ένα χωροχρόνο εντελώς ρεαλιστικό ή επίσης φανταστικό.

Ερευνητικά σχέδια εργασίας τύπου project

- Χωριστείτε σε ομάδες και συγκεντρώστε με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού σας από βιβλία, έγκυρες ηλεκτρονικές πηγές ή και από συγγενικά σας πρόσωπα (παππούδες, γιαγιάδες κ.ά.): **(α)** υλικό νεοελληνικών παροιμιών και παροιμιόμυθων, **(β)** άλλους μύθους - θρύλους - παραδόσεις, σαν αυτούς που μελετήσατε στην ενότητα, **(γ)** γνωμικά δίστιχα και άλλα δημοτικά τραγούδια με ανάλογο περιεχόμενο, **(δ)** δείγματα της αρχαίας παράδοσης (μύθους του Αισώπου, *Ιστορίες* του Ηροδότου). Αφού τα μελετήσετε, να τα συγκρίνετε σε κοινή παρουσίαση στην τάξη από την άποψη **i.** της θεματικής τους συγγένειας, **ii.** των μορφικών / δομικών γνωρισμάτων τους (ομοιότητες – διαφορές) **iii.** του αξιακού τους περιεχομένου (ηθικοδιδασκαλικός στόχος). Όσοι μαθητές και μαθήτριες προέρχονται από άλλες χώρες μπορούν να παρουσιάσουν, αν το επιθυμούν, ανάλογα δείγματα από τη λαϊκή παράδοση της ιδιαίτερης πατρίδας τους, διευρύνοντας έτσι το πεδίο της έρευνας και εμπλουτίζοντας τη σύγκριση με στοιχεία και από άλλες πολιτισμικές παραδόσεις.
- Με βάση τους λαϊκούς ιστορικούς θρύλους και τα ιστορικά δημοτικά που μελετήσατε σε αυτή την ενότητα επιχειρήστε να ανασυνθέσετε το σχήμα «ιστορικής συνέχειας» που υπάρχει στην ελληνική λαϊκή συνείδηση. Ποιους αναγνωρίζει ο λαός ως «προγόνους» και ποιες ιστορικές περιόδους θεωρεί ως βασικούς κρίκους αυτής της συνέχειας; Συγκρίνετε την αντίληψη αυτή με το ποίημα του λόγιου ποιητή Κωστή Παλαμά «Ο Διγενής κι ο Χάροντας» (αρ. 18): τι παρατηρείτε;
- Συγκεντρώστε όσα περισσότερα λαϊκά, ευρωπαϊκά και μοντέρνα παραμύθια μπορείτε. Συνεργαστείτε σε ομάδες και αντιπαραβάλετε:
 - τα λαϊκά ελληνικά παραμύθια με τα νεότερα ευρωπαϊκά (ιδίως όσα έχουν κοινή υπόθεση)
 - τα «κλασικά» παραμύθια (λαϊκά και επώνυμα), με τα «μοντέρνα».
 Ποια κοινωνικά-πολιτισμικά στοιχεία αποκαλύπτουν για την εποχή και τον τόπο παραγωγής τους;
- Συνεργαστείτε σε ομάδες. **(α)** Φτιάξτε μια «τυπολογία» των παραδοσιακών Παραμυθιών, λαϊκών και επώνυμων, με βάση τα παρακάτω κριτήρια (τα «δρώντα πρόσωπα» να τα κατατάξετε εσωτερικά ανάλογα με το είδος τους: άνθρωποι – ζώα – φυτά – αλλόκοτα ή υπερφυσικά πλάσματα):

Δρώντα πρόσωπα ¹	Πρωταγωνιστές ²	Μαγικά μέσα ³	Δώρα – Έπαθλα ⁴

¹ Δρώντα πρόσωπα/Χαρακτήρες (ό,τι συμμετέχει στη δράση, ανεξάρτητα αν είναι άνθρωπος ή όχι): π.χ. ψάρι, δράκος, μητριά, μάγος κ.λπ.

² Πρωταγωνιστές/Κύριοι ήρωες (σύμφωνα με τα διακριτικά τους χαρακτηριστικά: επάγγελμα, ηλικία, κοινωνική θέση κ.λπ.), π.χ. ράφτης, βασιλοπούλο, ορφανή κ.ά.

³ Μαγικά μέσα: π.χ. φίλτρο, δαχτυλίδι, τζίνι κ.λπ.

⁴ Δώρα/Επαθλα: π.χ. χρυσάφι, γάμος, άνοδος στον θρόνο κ.λπ.

Κατατάξτε τα δρώντα πρόσωπα με βάση το είδος τους (άνθρωποι – ζώα – φυτά – αλλόκοτα ή υπερφυσικά πλάσματα).

(β) Φτιάξτε μια ακόμη τυπολογία, κατατάσσοντας αυτή τη φορά τα δρώντα πρόσωπα σύμφωνα με τον «ρόλο» τους, τη λειτουργία τους σε κάθε παραμύθι (μπορεί σε κάποια να μην υπάρχουν όλοι οι ρόλοι, ή σε άλλα ένα δρων πρόσωπο να έχει περισσότερες λειτουργίες/ ρόλους):

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ	εντολέας ¹	πληροφοριοδότης / δωρητής μαγικ. μέσων ²	πρωταγωνιστής/ πρωταγωνίστρια	ανταγωνιστής /-ές	συναγων. ή βοηθός	Ψεύτικος ήρωας ³
Κυρ Λάζαρος						
Ραφτάκος						
Ορφανή						
Σιχούνα						
Αλαντίν						
Άλλα						

¹ Εντολέας: αυτός που δίνει την εντολή ή θέτει τη δοκιμασία, π.χ. βασιλιάς

² Πληροφοριοδότης / Δωρητής μαγικών μέσων: αυτός που παρέχει στον ήρωα βασικές πληροφορίες στο ταξίδι του ή του χαρίζει ένα μαγικό μέσο, π.χ. μια γριά, μια μάγισσα, ένα ξωτικό κ.ά.

³ Ψεύτικος ήρωας: εμφανίζεται στη θέση του πραγματικού ήρωα ή δείχνει άλλο απ' αυτό που είναι (στο τέλος ξεσκεπάζεται)

(γ) Συνδυάστε τους δύο Πίνακες για να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

- Συγκρίνετε τον «κόσμο» των παραμυθιών με τη ρεαλιστική πραγματικότητα: τι διαπιστώνετε; Ποιες είναι οι πιο χαρακτηριστικές διαφορές (τα «ειδοποιά» του γνωρίσματα);

- Συγκρίνετε την αρχική κατάσταση των πρωταγωνιστών με τη θέση τους μετά τη δοκιμασία που περνούν (καθώς και την κατάληξη του «ψεύτικου ήρωα»). Τι παρατηρείτε; Πώς συνδέεται αυτή η έκβαση με τη στερεότυπη κατακλείδα των παραμυθιών; τι πόθο αλλά και ηθικό δίδαγμα εκφράζει η ευχή του παραμυθά προς τους ακροατές και αναγνώστες;

- Τι παρατηρείτε για τη δράση των ζώων και των άλλων μη ανθρώπινων «πλασμάτων»; Ποια απ' αυτά συνήθως είναι «συνεργοί» (βοηθοί) και ποια «ανταγωνιστές»; Τι υποδηλώνει αυτή η αντίθεση για τη σχέση των ανθρώπων με τα στοιχεία της φύσης μα και τις διάφορες «εξωλογικές» δυνάμεις που ξεπερνούν την ανθρώπινη αντίληψη και λογική;

5. Συγκεντρώστε γελοιογραφίες και διαφημίσεις στις οποίες γίνεται χρήση υλικού παρμένου από τα παραμύθια. Εναλλακτικά κάντε έναν κατάλογο με φράσεις που έχουν μείνει παροιμιώδεις και που προέρχονται από τα παραμύθια (βλ παράρτημα). Δείτε και σχολιάστε με ποιο τρόπο αξιοποιούνται τα παραμύθια στις παραπάνω εξωλογοτεχνικές εφαρμογές. Γιατί νομίζετε ότι το παραμύθι αποτελεί πρόσφορο έδαφος για αξιοποίηση του από κώδικες που αφορούν σε ενηλίκους;

6. Δείτε τα σκίτσα του Αρκά. Προσπαθήστε να συνεχίσετε τον «κατάλογο» με τις παρομοιώσεις και τις αναφορές που παραπέμπουν σε γνωστά παραμύθια κατά τον ίδιο τρόπο που το κάνει ο «ωτός πρωταγωνιστής».

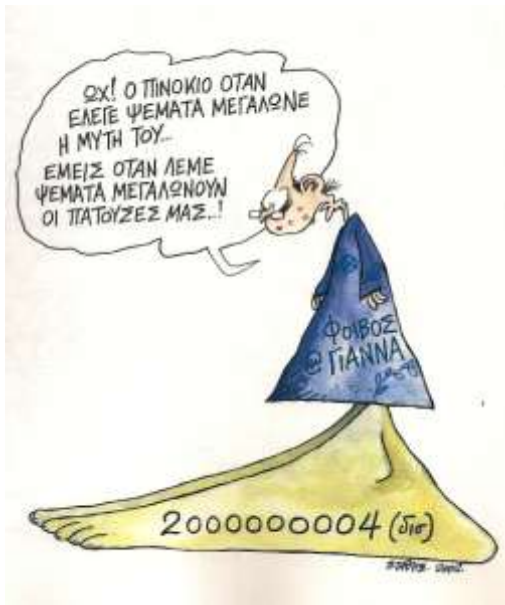
7. Προσπαθήστε να συγκεντρώσετε στοιχεία για τον κόσμο των Παραμυθιάδων (πρβλ ναυτικούς, μυλωνάδες, αγρότες, ρώσους ξυλοκόπους –σύμφωνα με τον Σόκολοφ-,

σπεροκαθίσματα, γιορτή του παραμυθιού στην Τζια, σύγχρονες παραμυθούδες –π.χ. Σάσα Βούλγαρη κ.ά.-)

Παράρτημα

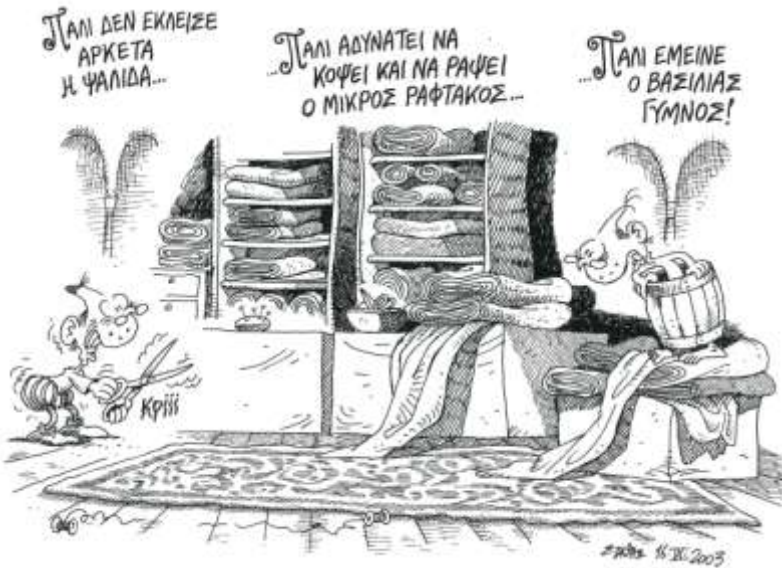

ΟΙ 100 ΠΡΩΤΕΣ ΜΕΡΕΣ ΣΕ 1000 ΚΑΙ ΜΙΑ ΝΥΧΤΕΣ

Πέρυσι τέτοιοι καιρό
 δεν είχαμε αυτοκίνητο,
 ούτε κομπιούτερ,
 δεν είχαμε ρούχα να
 βάλουμε, ούτε και να
 καπνίσουμε είχαμε,
 δεν είχαμε να πιούμε,
 ούτε αναψυκτικό,
 ούτε ποτό, ούτε
 περιοδικό να διαβά-
 σουμε, ούτε κανάλι να
 χαζέψουμε, δεν είχαμε
 να φάμε και...
 φυσικά δεν είχαμε να
 ασφαλιστούμε.

- «Το ασημόπαπο που έγινε κύκνος»
- «Ο βασιλιάς είναι γυμνός»
- «Δύσκολοι καιροί για πρίγκιπες»
- «Το σύνδρομο της Σταχτοπούτας»
- «Το σύνδρομο του Πήτερ Παν»
- «Παραμύθια της Χαλιμάς»
- «Το παραμύθι χωρίς όνομα»
- «Παραμύθια πίσω από τα κάγκελα»
- «Ροβινσώνες» (=αναχωρητές)
- «Ρομπέν των δασών» (=συνήθως για αυτόκλητα υποκατάστατα της δικαιοσύνης)
- «Φίλησε/να φιλήσουμε το βάτραχο»
- «Πρίγκιπες βάτραχου» (για κομματικούς δελφίνους)

«Κι αν σου μιλώ με παραμύθια και παραβολές, είναι γιατί τ' ακούς γλυκότερα»
 Γ. Σεφέρης

Βιβλιογραφία

- Αρκάς (1996). *Χαμηλές πτήσεις- Αν πετάξει το πουλί*. Γράμματα.
- Αυδίκος Ευ. (επιμ.) (1996). *Από το παραμύθι στα κόμικς: Παράδοση και νεοτερικότητα*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Σταυρόπουλος Σ. (2002). *Οι Γελοτοποιοί*. Αθήνα: Πατάκης.
- Σταυρόπουλος Σ. (2003). *Η Άγρια Κωμωδία*. Αθήνα: Πατάκης.
- Σταυρόπουλος Σ. (2004). *Τα δικά μας παιδιά*. Αθήνα: Πατάκης.
- Σταυρόπουλος Σ. (2005). *Μπλε Πράσινα Άλογα*. Αθήνα: Πατάκης.
- Σταυρόπουλος Σ. (2007). *Ο Πινόκιο πήρε τ' όπλο του*. Αθήνα: Πατάκης.
- Σταυρόπουλος Σ. (2008). *Εμείς τα ΜΜΕ*. Αθήνα: Πατάκης.
- Σταυρόπουλος Σ. (2010). *Τα Ανδρείκελα*. Αθήνα: Πατάκης.